

УДК 37.01

Луців Світлана Ігорівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

*доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання у початковій школі
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*

Луцив Светлана Игоревна

кандидат педагогических наук, доцент,

*доцент кафедры филологических дисциплин и методики их преподавания в начальной школе
Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко*

Lutsiv Svitlana

Candidate of Science Education, Assistant Professor,

*Assistant Professor of the Department of General Pedagogy and Preschool Education
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Савицька Галина Петрівна

вчитель початкової школи

Дрогобицька загальноосвітня школа I–III ступенів № 17

Савицкая Галина Петровна

учитель начальной школы

Дрогобычская общеобразовательная школа I–III ступеней № 17

Savitska Galina

Elementary School Teacher

Drohobych Secondary School of I–III degrees № 17

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК СРЕДСТВО РЕАЛИЗАЦИИ ЛИЧНОСТНО ОРИЕНТИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

PROJECT ACTIVITIES AS A MEANS OF REALIZATION OF PERSONALITY ORIENTED TEACHING ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

Анотація. Виявлено, що проектна діяльність передбачає інтеграцію та безпосереднє застосування знань та вмінь, спрямованих на набуття особистісного досвіду. Вона створює умови для творчої самореалізації учнів, сприяє розвитку їх інтелектуальних здібностей, самостійності, відповідальності, умінню планувати, приймати рішення, оцінювати результати. Проектна діяльність належить до унікальних способів людської практики. Проектування виступає як творча, інноваційна діяльність, оскільки завжди спрямована на створення об'єктивно і суб'єктивно нового продукту.

Ключові слова: проект, проектна діяльність, особистість, учень початкової школи.

Анотация. Виявлено, что проектная деятельность предполагает интеграцию и непосредственное применение знаний и умений, направленных на приобретение личностного опыта. Она создает условия для творческой самореализации учащихся, способствует развитию их интеллектуальных способностей, самостоятельности, ответственности, умению планировать, принимать решения, оценивать результаты. Проектная деятельность относится к уникальным способам человеческой практики. Проектирование выступает как творческая, инновационная деятельность, поскольку всегда направлена на создание объективно и субъективно нового продукта.

Ключевые слова: проект, проектная деятельность, личность, ученик начальной школы.

Summary. Revealed that the project activity involves the integration and immediate application of knowledge and skills aimed at acquiring personal experience. It creates conditions for creative self-realization of students, promotes their intellectual abilities, independence, responsibility, ability to plan, make decisions, evaluate the results. The project activity belongs to the unique ways human practice. Design serves as a creative, innovative activity, as is always aimed at creating objectively and subjectively new product.

Key words: project, project activity, personality, elementary school pupil.

Постановка проблеми. Перед дидактикою сучасної початкової школи постає завдання побудови освітнього процесу таким чином, щоб розвивати в учнів початкової школи пізнавальний інтерес, вміння самостійно поповнювати свої знання з літератури, орієнтуватися в потоці наукової інформації. Відомо, що інтерес до літератури успішно розвивається там, де навчання не зводиться до викладу готових істин, а активізує пізнавальну діяльність школярів, ставить їх перед необхідністю шукати відповідь на поставлене запитання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До питань проектної діяльності у навчально-виховному процесі початкової школи звертались як психологи, так і педагоги. Історія застосування методу проектів у навчальній діяльності школярів детально проаналізована С. У. Гончаренком, О. Я. Савченко, Н. В. Котелянець, О. Онопрієнко, О. О. Фунтіковою.

Постановка завдання. Головною метою дослідження є теоретично обґрунтувати роль проектної діяльності як засобу реалізації особистісно орієнтованого навчання учнів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Метою проектної технології є створення умов, за яких учні самостійно й охоче отримують знання з різних джерел, вчать користуватися ними для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань; удосконалюють комунікативні вміння, працюючи в різних групах; розвивають дослідницькі вміння та аналітичне мислення.

Метод проектів у навчальній діяльності з дітьми почав використовувати Джон Дьюї на початку ХХ століття. У 20-ті роки минулого століття цей метод активно застосовували і в радянській школі, але в 30-ті роки школа повністю перейшла на традиційне навчання і був зроблений висновок про те, що метод проектів не дає глибоких знань з предметів [5, с. 11].

У сучасній школі у зв'язку зі встановленням парадигми особистісно орієнтованого навчання, метод проектів переживає друге народження як ефективне доповнення до інших педагогічних технологій, що сприяють формуванню особистості — суб'єкта діяльності і соціальних стосунків.

Використання методу дає змогу реалізувати особистісно діяльнісний і особистісно орієнтований підходи в освіті учнів. Ці підходи базуються на використанні знань і вмінь, отриманих у процесі навчання. Це забезпечує позитивну мотивацію і диференціацію в навчанні, активізує творчу діяльність учнів під час виконання проекту [3, с. 10].

Виконання проекту передбачає зв'язок з реальним життям, незвичайність форми і самостійність виготовлення, створення матеріалів, що по суті є різними формами документування: анотація, рецензія, анкета, таблиця, опис, фото, аудіо або відео звіт, комікс, сценарій, щоденник, журнал, довідник, резюме, каталог, брошура, альбом, словник, стаття, стінгазета, виставка. Матеріал може подаватися в різних формах: дискусія, огляд, виставка, демонстрування, доповідь, конференція, репортаж, драматизація [1, с. 60].

Під час застосування проектного методу на уроках української мови чи літературного читання у початковій школі всі учасники освітнього процесу розв'язують низку різних дидактичних, виховних і розвивальних завдань. Це сприяє розвитку пізнавальних навичок молодших школярів, формуванню вміння самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі.

Провідні методисти вказують на такі вимоги до проектів:

1. Наявність значущої в дослідницькому або творчому плані проблеми чи задачі, для розв'язання якої потрібні інтегровані знання та дослідницький пошук.

2. Практична, теоретична, пізнавальна значущість передбачуваних результатів.

3. Самостійна (індивідуальна, парна, групова) діяльність учнів.

4. Визначення кінцевої мети проектів (спільних/індивідуальних).

5. Визначення базових знань з різних галузей, необхідних для роботи над проектом.

6. Структурування змістової частини проекту (з вказуванням поетапних результатів).

7. Використання дослідницьких методів: визначення проблеми, дослідницьких задач, які випливають із проблеми, висунення гіпотез щодо їх розв'язання, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підведення підсумків, корегування, висновки (використання в ході спільного дослідження методів мозкової атаки і «круглого стола», статистичних методів, творчих звітів тощо).

8. Результати виконаних проектів мають бути матеріальними, тобто певним чином оформлені (відеофільм, альбом, комп'ютерна газета, альманах, веб-сторінка тощо) [2, с. 6].

В основі кожного проекту лежить проблема. Проблема проекту обумовлює мотивацію діяльності,

направленої на її вирішення. Вибір проблеми — найскладніший і найважливіший момент. Вчителю початкових класів необхідно направити думки школярів на самостійний пошук проблеми [4, с. 81].

Метою проектної діяльності стає пошук вирішення проблеми. Важливий момент осмислення значущості, об'єму і рівня невирішених завдань, який можна визначити як збір інформації.

Він включає дослідження стану питання: аналіз предметної літератури, вивчення законодавчої і нормативно-правової бази, соціологічні опитування, проведення зустрічей, інтерв'ювання компетентних осіб. Все це готує базу до наступних етапів роботи над проектом: розробка гіпотези, визначення завдань, створення власного варіанту рішення проблеми, конструювання моделі, формування програми і т. д. [4, с. 5].

Важливим є етап розробки гіпотези. Гіпотеза — це наукове припущення, допущення, яке автор проекту підтверджуватиме, іноді спростовуватиме [6, с. 10].

Формулюючи гіпотезу, учень будує припущення, яким чином він досягатиме поставленої мети. Мета проекту і його гіпотеза зумовлюють завдання проекту. Завдання формулюються як певні етапи вирішення загальної проблеми, як досягнення мети в певних умовах.

Вплив методу проекту на розвиток та самореалізацію особистості учня початкової школи базується на тому, що його важливою рисою є гуманізм, повага до кожного учня, створення позитивного настрою, спрямованого не лише на здобуття знань, а й на духовний розвиток школярів.

Цей метод допомагає формувати особистісні риси, які розвиваються лише в діяльності й не можуть бути

засвоєні вербально. Під час роботи над проектом учні початкових класів набувають досвіду індивідуальної самостійної діяльності. Досліджуваний метод проектів стимулює учнів до вирішення проблем, які потребують певних знань; розвиває критичне мислення; формує навички роботи з інформацією (учні добирають потрібну інформацію, аналізують та систематизують її); допомагає вирішувати пізнавальні й творчі завдання у співпраці, де учні виконують різні соціальні ролі.

Висновки. Таким чином, аналізуючи із різноманітних джерел використання методу проектів у початковій школі, можна переконатись, що учні краще аналізують, зіставляють, виділяють головне, вміло застосовують набуті навички на практиці, набувають комунікативних навичок. Підвищується інтерес учнів до знань, зростає самоповага. Постійне впровадження їх у практику роботи робить процес навчання значущим, орієнтованим на особистість учня.

Отже, метод проектів у практиці початкової школи посідає вагоме місце. Він стимулює учнів до аналізу, зіставлення, вчить виділяти головне, застосовувати набуті навички на практиці. Проектна діяльність у початковій школі має великий вплив на комунікативність, самостійність, на творче мислення. Сприяє підвищенню особистої впевненості у кожного учасника проекту, надихає на розвиток комунікативності та уміння співпрацювати, забезпечує механізм розвитку критичного мислення дитини, уміння шукати шляхи вирішення проблеми. Розвиває в учнів дослідницькі уміння (виявлення проблем, збір інформації), спостережливість, уміння висувати гіпотези, узагальнювати, розвивати аналітичне мислення.

Література

1. Башинська Т. Проектувальна діяльність — основа взаємодії вчителя та учнів / Т. Башинська // Початкова школа. — 2003. — № 7. — С. 59–62.
2. Білик В. Проектна діяльність — основа розвитку творчих здібностей молодших школярів / В. Білик // Початкова школа. — 2013. — № 5. — С. 6–8.
3. Волковська Т. Проектування як метод особистісно-орієнтованого навчання / Т. Волковська // Початкова освіта. Методичний порадник. — 2006. — № 40(376). — С. 9–10.
4. Луців С. І., Філь Г. О. Організація проектної діяльності молодших школярів у процесі проведення позакласної роботи з літературного читання / С. І. Луців., Г. О. Філь // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки / Ред. кол.: І. О. Смолюк (гол. ред.), Р. А. Арцишевський, Е. С. Вільчківський та ін. — 2016. — Том 2. — № 1 (303). — С. 81–86.
5. Волковська Т. Проектування як метод особистісно-орієнтованого навчання / Т. Волковська // Початкова освіта. Методичний порадник. — 2006. — № 40(376). — С. 9–10.
6. Соценко Г. Метод проектів. Сутність, вимоги до використання, етапи роботи / Г. Соценко // Початкова освіта. — 2006. — № 40. — С. 3–8.